

РЕЦЕНЗІЯ

**рецензентки – кандидата юридичних наук, професора кафедри
конституційного права та порівняльного правознавства**

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Петрецької Наталії Іванівни на дисертаційну роботу

**Склярової Тетяни Андріївни на тему: «Адміністративно-правові засади
управління комунальним майном в Україні» на здобуття наукового ступеня**

доктора філософії у галузі знань

08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Дисертаційне дослідження Склярової Тетяни Андріївни є своєчасним та актуальним, відзначається комплексністю та чіткою структурою. Це підтверджується поставленою та реалізованою авторкою метою, сформульованими завданнями й використаними методами. Результати дослідження засвідчують, що ефективне управління комунальною власністю в умовах сучасних викликів потребує багаторівневої трансформації, яка охоплює не лише оновлення законодавчих підходів, а й формування нової управлінської культури, заснованої на професіоналізмі, стратегічному мисленні, відкритості та соціальній орієнтації. Сучасні реалії української науки визначаються правовим режимом воєнного стану та тривалою збройною агресією, що формує специфіку наукових пошуків. Особливо вагомим є блок про воєнний стан, адже він демонструє здатність права реагувати на кризові умови. Водночас зміст роботи, принципові підходи та ретельний добір джерел відображають прагнення до утвердження верховенства права.

Особливо впадає в око те, що зміст дисертації організовано на кількох провідних концептуальних рівнях. По-перше, це історична тяглість, де простежується генеза комунальної власності від античності до магдебурзького

права, що засвідчує її глибоке коріння та стійкість у правовій традиції. По-друге, конституційне закріплення, яке демонструє ключову роль Конституції України 1996 року та Європейської хартії місцевого самоврядування у формуванні сучасної моделі децентралізації та розширенні повноважень територіальних громад. По-третє, це аналіз сучасних викликів, що охоплює вплив воєнного стану, проблеми оренди й приватизації, а також юрисдикційні конфлікти, які надають дослідженню особливої практичної ваги. По-четверте, важливим є порівняльний аспект, де використано досвід США, Швейцарії та країн ЄС та Японії, що розширює міжнародну перспективу й показує здатність авторки мислити у ширшому контексті. Нарешті, по-п'яте, заслуговують на увагу реформаторські пропозиції щодо цифровізації управління, посилення громадського контролю та формування нової управлінської культури, які перетворюють дослідження з аналітичного на практично орієнтоване.

Варто відзначити цінність авторського внеску, зокрема методологічну новизну, оскільки у дослідженні авторка не лише застосовує існуючі підходи, а й формує власну модель, яка забезпечує міцну правову основу, оскільки базується на використанні Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування та інших джерел. Досвід США, Швейцарії, країн ЄС та Японії є корисним для України, оскільки демонструє колегіальний та інституційний характер управління муніципальною власністю, який може слугувати орієнтиром для подальшого реформування.

Підкреслимо, основні положення дисертаційного дослідження були апробовані дисертанткою на засіданнях кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», а також на міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: «Роль періодичних юридичних видань у формуванні правової держави: зарубіжний досвід та Україна» (м. Ужгород, 21 жовтня 2021 р.) та «Річні

підсумки під час війни, роздуми вголос про майбутнє та святкові побажання для України і світу» (м. Ужгород, 27 грудня 2024 р.).

Зважаючи на цілком позитивне враження від рецензованого дослідження, до авторки виникли зауваження та запитання щодо окремих положень дисертації, які можуть бути предметом наукової дискусії в ході публічного захисту.

1. Для такої професійної та ґрунтовної праці доречно було б запропонувати конкретні механізми участі громади у забезпеченні прозорості управління комунальним майном, адже лише загальна згадка про контроль не усуває ризиків централізації та недовіри. Авторка теоретично обґрунтовує принципи належного врядування (Good Governance), проте на практиці кожна нова реформа створює ризики для прозорості. Особливої ваги набуває сміливий опис маніпуляцій з електронними аукціонами (с.124), що лише підсилює актуальність потреби у реальних інструментах громадського контролю. На нашу думку, доцільно було розглянути такі механізми, як відкриті бюджети з онлайн-доступом до інформації про доходи й витрати від використання комунального майна або незалежний аудит представників громади з публікацією результатів, а також дієві механізми притягнення до відповідальності тощо.

2. Дисертантка послідовно керується чинним законодавством і використовує термін «балансоутримувач» без власної дефініції. Важливим результатом є її аргументована пропозиція (Розділі 3) замінити цей термін на «управитель» (с.191), що точніше відображає функціональне призначення суб'єкта управління та відкриває можливість розширення його компетенції. Авторка слушно наголошує на необхідності наділення управителя правом стратегічного планування, участі у приватизації, оренді та концесії, а також укладення угод від імені громади. Це дозволяє перейти від формальної моделі обліку до більш ефективної системи управління комунальною власністю, зорієнтованої на інтереси громади та сталий розвиток (с.186-192). Водночас така пропозиція перегукується з китайською моделлю стратегічного управління майном, яка діє в умовах централізованої

системи. Це актуалізує потребу у належному механізмі контролю громади, а саме законодавчих запобіжниках, щоб уникнути ризику перетворення управителя на елемент централізованої вертикалі.

3. Викликає певні сумніви пропозиція щодо позбавлення балансоутримувачів права орендодавця (с.190), адже це може обмежити можливості громад та суб'єктів, які не мають достатнього фінансування для купівлі майна, але здатні ефективно його використовувати через оренду. Відсутність інструменту оренди створює ризик надмірної приватизації та фактичного звуження комунального фонду, що ставить під питання функціональність управителя як суб'єкта стратегічного управління.

4. Аналіз положень Розділу 2, п.3 дисертації засвідчує, що в умовах воєнного стану управління комунальним майном може здійснюватися державою через військові адміністрації, включно з можливістю реквізиції. Такий підхід, хоча й виправданий надзвичайними обставинами, ставить під сумнів демократичний характер управління, адже громада фактично позбавляється реального контролю над власним майном. Це відкриває поле для дискусії: чи не перетвориться модель «управителя» на елемент централізованої вертикалі, що може суперечити принципам місцевого самоврядування навіть у мирний час. Загальна згадка авторки про баланс між публічним інтересом і демократичним врядуванням (Висновки п.6, п.8,) потребує конкретизації механізмів участі громади. Водночас залишаються відкритими питання щодо механізмів уникнення двовладдя та забезпечення реального контролю громади. Важливо деталізувати критерії нездійснення повноважень органами місцевого самоврядування, аби уникнути дискреції та правової невизначеності.

Наведені дискусійні положення не впливають на загальний високий науковий рівень і переконливість аргументацій, наведених у дисертації Т. А. Скларової.

Опубліковані Т.А. Скларовою 4-и наукові праці повністю репрезентують зміст наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у пропонованому дисертаційному дослідженні та відповідають вимогам пункту 8

Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії.

Висновки дисертації «Адміністративно-правові засади управління комунальним майном в Україні» Склярової Т.А. повно та адекватно відповідають поставленій меті та розкривають основні положення, що дисертантка передбачала у завданнях.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, **Склярова Тетяна Андріївна** заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Дисертація Склярової Т.А. є вагомим внеском у розвиток адміністративно-правової науки та практики управління комунальним майном.

Рецензент:

Кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
ДВНЗ «УжНУ»

Наталія ПЕТРЕЦЬКА

Підпис к.ю.н., проф. Петрецької Н.І. засвідчую
голова комісії з реорганізації,
проректор з науково-педагогічної роботи
ДВНЗ «УжНУ»

Олександр РОГАЧ